

Gast Greber

DANI

Kratke priče

Prevela s nemačkog
Spomenka Krajčević

Odiseja
Beograd, 2019.

Biblioteka
European Union Prize for Literature

Gast Groeber

Naslov romana na luksemburškom

All Dag verstoppt en aneren

Prevedeno sa autorizovanog prevoda na nemački

(Jeder Tag verbirg einen anderen,

prev. Gast Groeber i Robbert Gollo)

© Op der Lay 2016

© za srpski jezik Odiseja

LE GOUVERNEMENT
DU GRAND-DUCHÉ DE LUXEMBOURG
Ministère de la Culture

Objavlivanje ove knjige podržalo je
Ministarstvo kulture Velikog Vojvodstva Luksemburg

Co-funded by the
Creative Europe Programme
of the European Union

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

SEOSKA IDILA

Nečujno mileći, prvi sunčevi zraci provlače se kroz stakla na prozoru, lagano se produžuju, neosetno preplavljaju spavaću sobu.
Budi ga, po svoj prilici, dnevna svetlost, odjednom tako jaka.
Okreće se oko svoje ose, ponovo zavlači pod ćebe.
Onda ipak pipanjem pronalazi smartfon, čkilji prema ekranu.
Osam sati!
Uspravlja se, tromo, trlja oči, oprezno.
Subotnje jutro.
Izlazi iz spavaće sobe, tetura se niz stepenice.
U kuhinji uključuje automat za kafu. Uzima kesu za hleb.
Samo bajata, stvrđnuta parčad!
Pravi jaku kafu.
Odjednom se seti knjige. Mora da je sinoć zadremao nad njom.
Tako je!
Razvlači usne u neku vrstu osmeha.
Zaspao je! Zato roletne nisu spuštene. A zbog podignutih roletni rano se probudio.
U subotu!
Uzima šolju, uživa u prvom gutljaju, kreće – već skoro budan – gore, u spavaću sobu, trupka penjući se.
U nekom trenutku vraća se s knjigom i naočarima.
Kafa u šolji je još topla. Miris crne tečnosti širi se iz porcelana, vreme kao da je usporeno.

E, da! Ta knjiga!

Otvara je tamo gde je razdeljena pokazivačem, lista unazad. Pogledom zumira redove.

Da, sad se seća.

Džon, junak knjige, mora na hemioterapiju; frustriran je sažaljenjem koje izaziva, svako bi da mu nešto učini.

Zanimljiva knjiga!

I, dobro piše žena!

Kad bolje pogleda, radnja se odvija čas u Berlinu, čas u Beču. Možda ga se zato toliko dojmilo?

On, naime, poslednje tri godine obilazi evropske prestonice. Davno je rešio da će to da radi, pa sad radi.

U Berlinu i Beču bio je više puta: prvo Hakešer markt, Ostrvo muzeja, Prenclauer, Štefansdom, Muzeumskvartir, Drugi becirk, a onda sve dublje u džunglu kuća, na mesta gde se još odvija život u koji nemamo uvid.

Ponovo pipa kesu za hleb.

Tvrd kao kamen.

Subotnje jutro, i to s nebom prepunim sunca, a ništa od svežeg hleba s puterom.

Baca bajati hleb u kantu za otpatke.

Šta je – tu je, mora dole, u selo, kod pekara. U ovo vreme valjda još nema gužve. Ali prvo, naravno, mora pod tuš.

Dok se spušta u selo uživa u savršenom plavetnilu neba.

Iz žbuna u nekom dvorištu prhne uvis baštenska crvenorepka, piškavo cvrkućući.

Phoenicurus Phoenicurus, vredna mala tamaniteljka insekata koja iz godine u godinu doleće ovde, na našu geografsku širinu. Da bi se u septembru vratila u Afriku, regiju Sudana. Neko bi rekao – ideal gagarinajtera! Možda je zato 2009. u Švajcarskoj proglašena za pticu godine, a 2011. i u Nemačkoj?

Kiseo osmeh preleće mu preko lica.

A on?

Baksuz-ptica, ne samo ove godine nego već četvrtu za redom. U svom mestu.

Usporava korak. Odagna misli iz glave, gleda uvis u azurnu svetlost.

Pred pekarom je već nekoliko kola.

Još jedan udisaj svežeg jutarnjeg vazduha, onda otvara vrata. Unutra je petoro-šestoro ljudi.

Dobro jutro.

Prodavačica vedro odgovara pa nastavlja da se bavi željama kupca pred tezgom.

Inače je tiho.

Stoji neko vreme pred rotacionim držačem novina, gleda naslovne strane. Nadnaslovi s otkrićima o najnovijim katastrofama, fotografije s objašnjenjima u potpisu. Izvlači iz držača jedan nedeljnik, okreće se ka omanjem redu.

Da li mu se samo čini ili ljudi, otkad je ušao, zaista tiše govore?

Priseća se saveta svog psihologa: izbegavati svaku negativnu anticipaciju!

Staje u red, pogled mu u skokovima prelazi po naslovnoj strani časopisa.

Onda to oseti.

Evo tog para očiju koji ga posmatra! Zaobilazeći papir ispred njega, zuri pravo u njegovu jutarnju subotnju facu.

Jedna klinka ispred njega stoji okrenuta i pilji u njega, u njegove oči. Radoznalo. Osmehnuto.

Zapravo je divna ta svetlost osmeha u njenim očima. Tako jasan pogled na tako mladom licu.

Odjednom se naježio.

Valjda joj se neće ništa ružno dogoditi, toj maleckoj!

Klinka je zakačena za ruku svoje majke koja stoji kraj nje u redu.

Majka nežno povlači ćerku k sebi.

Pakuje svoje misli u novine, predaje se sudbini čoveka koji stoji u redu. Čeka, pomera se napred kad novi kupac priđe tezgi.

Hvala, vidimo se! Tri koraka napred.

Zdravo i lep vikend! Još tri koraka.

Doviđenja, hvala, pozdravite kod kuće! I opet tri koraka.

Primećuje da i iza njega ljudi stoje u redu.

Dođite nam opet! Tri koraka.

Već se srodio s ulogom nekog ko čeka u redu.

Zapravo – gotovo normalnog građanina.

Mala usredsređuje pažnju na ponudu u izlogu tezge, pritiska prstom staklo. Majka naručuje. Pecivo upada u kesu, prevrćući se. Jezik reptila oblizuje dečje usne.

Hvala lepo. Kati, hoćeš da kažeš „doviđenja“?

Još tri koraka.

Sad se prodavačica upitno osmehuje njemu.

Pa, ovaj, molim vas dve, ili ne, nek budu tri zemičke. I, evo, ove novine.

Hvala lepo, gospodine. Izvolite! Četiri i osamdeset.

Hvala. Doviđenja.

‘Đenja.

Otpozdravio je samo jedan mladić. Verovatno tek odnedavno u selu. Tišina dok otvara vrata.

Napolju duboko udiše. Samo što se nije ugušio!

Konačno ponovo u svojoj kuhinji, tek ispečeno testo premazuje debelim slojem putera. Sad još i džem od šljiva. Čiji mu se miris umilno zavlači u nos. Uz ovo ide još jedna kafa.

Naglo odlučuje da doručkuje na terasi.

Neki vrabac, *turdus merula*, s uživanjem cvrkuće ka suncu. Toj odi zrikom odgovara cvrčak, *gryllidae*.

Uzima knjigu koju kasnije povremeno odlaže prepuštajući se utiscima, osluškuje tišinu, luta pogledom po zelenilu biljaka usremljenih naviše.

Sunce izmamljuje život.

Tik uz Sunce, skroz gore na plavom nebu, jedan avion leti svojim putem, odaju ga tiho brujanje i beli trag.

Upravo je usisao drugo poglavlje kad postaje svestan da bi još jednu kafu.

Čim je ušao u kuhinju pogled mu pada na kesu iz pekare.

Niz kičmu mu proleće talas jeze.

Ono malopre, dole u selu!

Ona čudna tišina! Oni nemi, ledeni pogledi, one njuške buldoga!

Krv mu mahnito bubnja u žili kucavici, vrelina pali obraze.

Kakvo sranje! Kakvo usrano selo!

Tračare otrovnih jezika! Abrovi koji se šire hitrinom paukovih nogu!

Sav zgrčen, čvrsto se drži za kamenu radnu ploču.
Te slike! Evo ih opet!
Pokušava da stekne kontrolu nad ubrzanim disanjem. Svom snagom upire nogom o pod.
Ne uspeva, međutim, da zakoči.
Slike su sad sasvim jasne.
Tup udarac o haubu. Dečak pada u stranu.
Kola se zaustavljaju.
Ne vidi više dečaka ni u jednom retrovizoru.
Povući ručnu, isključiti motor, izaći iz kola.
Leži desno od kola.
Krv u gustom mlazu.
Izvire ispod pramena kose.
Vadi mobilni, jedan-jedan-dva, nesreća, brzo!
Pojedivosti, naziv mesta, ulice.
Onda jedan-jedan-tri, pa iste zadihane informacije.
Pogled prikovan za dečakovu glavu.
Raspuknutu, po strani. Kapi krvi kao da su se zamrzle. Malo telo bez ijednog pokreta.
Razaznaje šum što prodire u njegovu paralizujuću paniku. Jecaji, grcav plač. Vidi drugog dečaka, glave zarivene među prekrštene ruke.
Kroz svest mu ponovo promiču fatalne sekunde.
Vozio je trideset, ma ni toliko. Iznenada iskrsavaju ta dva dečaka. Jedan je spotakao drugog. Koči svom snagom. Gume škripe. Auto je, međutim, već stigao do dečaka.
Tup udarac! Glava – lopta što se odbija o haubu. Trzaj pramena kose.
I evo, taj mali čovek sad tu leži.
Koliko mu je godina? Dvanaest, možda trinaest?
Nije baš vičan određivanju uzrasta dece.
Drugi dečak sedi na ivičnjaku. Telo mu podrhtava od grcaja. Rida. Bili su prijatelji? Drugovi iz razreda? Iz komšiluka?
Čim je poturio nogu ugledao je kola, razrogačio oči, užasnuo vrisnuo. Ali već se začuo udarac o haubu.
Pristižu prvi stanovnici ulice.
Može li neko da ukaže prvu pomoć?

Je l' javljeno hitnoj pomoći?

A policiji?

Nije ni čudo kad ovuda tako jure!

Pa to je mali Huber!

Znaju li roditelji?

Je l' još živ?

Približava se zvuk sirena, zavija iza ćoška, već je u ulici. Žrtvu pregledaju dva lekara hitne pomoći. Jedan s nastradalim odlazi kolima hitne pomoći. Drugi ostaje da se pobrine o drugom dečaku i vozaču.

Obojica su u šoku, drugim bolničkim kolima odvoze ih u hitnu pomoć.

I policija je već na licu mesta, fotografiše, kredom crta po asfaltu. Iz klinike obavestavaju istražnog sudiju, treba sačuvati tragove.

Koliko puta mu se od tada taj film vrteo u glavi?

I posle terapija!

Uvek iznova.

Udar o haubu, pramen kose koji klizne iz vidnog polja, grcanje drugog dečaka.

Stvar je stigla pred sud.

Postojala su samo dva svedoka.

Prvi svedok nije bio u stanju da dà izjavu. Istraumirani dečak ubledelog lica i praznih očiju.

Drugi svedok bio je vozač, dakle on.

Ponovio je izjavu koju je već dao policiji. Mali je tek tako izleteo na kolovoz, neoprezno, direktno je natrčao na kola. Smesta je zakočio, ali dečak je već bio u nivou haube o koju je udario svom snagom. Vožio je trideset, ma ni toliko. Kamo sreće da je dao gas i sa šezdeset ili sedamdeset zaždio uzbrdo! Ne bi više bio na ulici onog trenutka kad je dečak istrčao.

Onda su svedočili stručnjaci. Potvrdili su njegove iskaze: brzinu, liniju kočenja, odskok tela, ugao odskoka, lezije, nula promila, bez tragova lekova ili narkotika u krvi.

Sud ga je oslobodio.

Nema krivice!

Jedna žrtva. Dete.

Mrtvo dete. A nema krivca!

Roditelji žrtve nisu reagovali. Izgubili su dete. Sudbina im je zamrzla život. Ubrzo nakon nesreće iselili su se iz sela i nastanili na suprotnom kraju obližnjeg grada.

Selo je zajednica.

Žrtva je poticala iz te zajednice.

Nesreća? Slučaj? Nevinost?

Zajednici je potrebno utvrđivanje krivice. Ako već ne pred sudom, onda u selu. Odsustvo krivice ugrožava osećaj zajedništva. Proglašenje krivca pomaže zajednici da bude jedinstvena.

Selo je živ organizam, sa odbrambenim mehanizmima.

Posle nesreće oglasili su se fundamentalisti. Aktivisti koji se залаžu za jaču policijsku kontrolu, manje saobraćaja, više sigurnosti, za decu. Istina, bili su malobrojni. Ali niko iz zajednice nije doveo u pitanje njihove argumente, niko nije hteo da se konfrontira. To bi bila uvreda, kaljanje sećanja na poginulo dete.

Zajednici su potrebni krivci. Makar samo zato da bi oprostila krivicu.

Što se, doduše, događa tek pošto se pronade novi krivac, za bilo šta drugo.

Do tada, krivac ostaje on!

U svojoj ulici, u svom selu, kod pekara, u robnoj kući, svuda gde se pojavi.

I u svojoj glavi.

Već četiri godine.

Radnim danima, kad ode u grad, na posao, uspeva da zaboravi. Ali kad na povratku vidi tablu s nazivom mesta, opet mu se prilepi ta krivica koju mu je selo pripisalo.

Ponekad ne može više da izdrži pa preko vikenda zbriše negde. U neki veliki grad, u anonimnost mase nepoznatih ljudi. Tamo uživa u tome što je nevin.

Jednom je – otprilike dve godine posle suđenja – slučajno sreo drugog dečaka, na ulici u gradu. Dečak ga je gledao u oči, prišao mu, pružio mu ruku, zahvalio mu.

Hvala!

Odmahujući glavom, prilazi automatu za kafu, pritiska dugme.

Uzima šolju, zatvara oči, uživa u prvom gutljaju.

Hvala?

Nije on, naravno, zbog tog „hvala“ prećutao policiji i na suđenju podmetanje noge.

Bila su to dvojica dečka, najbolji drugovi, kako je čuo iz priča po selu. Jedanaest i dvanaest godina.

Ko da zna šta se dogodilo. U svakom slučaju, jedan se naljutio, pa je drugom podmetnuo nogu.

Šta je trebalo da uradi?

Da uništi život još jednog deteta?

Da selu izruči pravog krivca?

Jednom su ga roditelji malog vinovnika nesreće pozvali u svoju kuću. Sin im je u nekoj prilici sve priznao, rekao kako je stvarno bilo.

Hteli su samo da mu zahvale.

Nije tražio zahvalnost. Samo je pokušao da poštedi jedan mlad život. Do nesreće je došlo slučajno, užasnom slučajnošću. Dva života su već bila uništena. To je valjda dovoljno!

Od tada mu redovno šalju čestitke i razglednice.

Za Božić. Hvala.

Za Uskrs. Hvala.

Sa letovanja. Hvala.

Božić. Hvala.

Uskrs. Hvala.

Letovanje. Hvala.

Božić. Hvala.

Uskrs. Hvala.

Prilazi ploči od plute za koju su zakačene sve te karte, gleda ih, broji zahvaljivanja.

Onda sipa novu kafu.

Dogodilo se, eto, naprosto se dogodilo.

Slučaj je od njega načinio krivca, zbog nevinosti.

Neće da beži.

Ovde, na svojoj terasi, oseća se slobodnim.

Sunce prijatno greje a avion, uz dalek šum, na nebu ispisuje beli trag po plavom platnu.

Njegov pogled putuje za avionom.

U Beč? U Berlin?

Uzima knjigu, stavlja naočare.

SADRŽAJ

SEOSKA IDILA	5
POKLON	15
I ZAŠTO UVEK JA	27
NEPODNOŠLJIVA TEŽINA ČEKANJA	35
I LOŠI TRENUCI SU SAMO TRENUCI VREMENA, ZEMLJA SE OKREĆE PA SE OKREĆE	49
SUNCE	67
KRALJEVSKO PLAVA	73
PLES DO DASKE	83
MEDVED JEDNE NOTE	95
O PISCU	105
O PREVODITELJKI	109

Biblioteka
European Union Prize for Literature

Gast Greber
Dani

Prevela
Spomenka Krajčević

Za izdavača
Vesna Odanović Kapuran

Urednica
Marija Vukosavljević

Lektura
PR Agencija Jasna Erčić

Likovno-tehničko uređenje
SANDAG, Beograd

Štampa
Caligraph, Beograd

2019.

Tiraž
1.000

Izdaje
ODISEJA, Dobračina 5, Beograd
tel. 011 2620-521
odiseja@sezampro.rs
www.odiseja.co.rs

CIP - Каталогизacija у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

821.112.2(435.9)-31

ГРЕБЕР, Гаст, 1960-

Dani : kratke priče / Gast Greber ; prevela s nemačkog Spomenka Krajčević. - Beograd : Odiseja, 2019 (Beograd : Caligraph). - 111 str. ; 20 cm. - (Biblioteka European Union Prize for Literature)

Prevedeno prema: Jeder Tag verbirg einen anderen / Gast Groeber; izv. stv. nasl.: All Dag verstoppt en aneren. - Tiraž 1.000. - O autoru: str. 105-108. - O prevoditeljki: str. 109-110.

ISBN 978-86-7720-156-2

COBISS.SR-ID 276203276